

Ciborinia camelliae; een exoot op een exoot

Inge Somhorst, Paddenstoelenonderzoek Nederland

Camellia's zijn wintergroene struiken die vroeg in het voorjaar grote, opvallend gekleurde bloemen vormen en om die reden erg geliefd zijn bij veel tuinliefhebbers. Een pathogene schimmel *Ciborinia camelliae* veroorzaakt bruine vlekken op de kroonbladeren en daarmee onaanzienlijke bloemen.

Figuur 1. Vruchtlichamen van *Ciborinia camelliae*. (Foto: ©Grey Smith, CC BY 4.0 Deed | Attribution 4.0 International | Creative Commons)

Figuur 2. Aangetaste camellia-bloemen met karakteristieke bleke ring van schimmelweefsel rondom de bloembasis (links), en een gesclerotiseerd deel (middelste bloem), gevonden onder een camellia in een tuin in Beek (zie foto onder) op 6 mei 2024. (Foto's: I. Somhorst)

Recent is er melding gemaakt van een waarschijnlijke infectie met *Ciborinia camelliae* op een camellia in Andelst, door een lid van de internationale *Camellia*-vereniging ICS. Het ziektebeeld is opvallend: op de kroonbladeren ontstaan bruine vlekken maar de vorm van de bloem blijft behouden. Daarnaast is een ring van bleek mycelium aanwezig rondom de aanhechting van de kroon, die zichtbaar wordt na verwijdering van de kelkbladeren. Dit laatste is een belangrijk diagnostisch kenmerk, want bruine vlekken op kroonbladeren kunnen ook door andere oorzaken ontstaan. Rondom de aanhechting ontstaan na verloop van tijd donkere, harde structuren. Deze 'sclerotia' zijn variabel van vorm, ongeveer 1-2 cm lang en breed en enkele mm dik. Door middel van dit ruststadium kan de schimmel langere tijd in de bodem of in de strooisellaag overleven. Uit de sclerotia kunnen vruchtlichamen gevormd worden. De paddenstoeltjes hebben de vorm van lang gesteelde bekertjes of schoteltjes van 0,5 tot 2 cm doorsnee en zijn lichtbruin tot bruin (figuur 1).

Herkomst

Camellia's zijn afkomstig uit Azië. Ze worden al eeuwenlang in verschillende culturen gebruikt. Voor tuinen wordt er veel mee gekweekt en er zijn meer dan 20.000 hybriden geregistreerd. De schimmel *Ciborinia camelliae* is in 1919 uit Japan beschreven. Vanaf 1938 wordt hij in Amerika gevonden, waar hij vermoedelijk geïmporteerd is met plantmateriaal. Daar is hij nu wijd verspreid. In 1993 is de soort in Nieuw-Zeeland gevonden en eind vorige eeuw is ze voor het eerst in Europa vastgesteld in Engeland, Frankrijk, Zwitserland, Duitsland, Spanje en Portugal.

Bij een formele controle werd de soort in 2006 in Nederland aangetroffen in een park in Zuid-Holland. Daarop volgend onderzoek leverde vondsten op in Zuid-Holland, Noord-Holland en Overijssel, zowel in parken als particuliere tuinen, maar ook op enkele kwekerijen. Daarmee werd de soort voor Nederland gekwalificeerd als aanwezig en wijd verspreid. Een eerste poging van de schrijver om de soort te vinden bij een vrijwel uitgebloeide camellia in Beek (Gld) leverde een positief resultaat. Hierbij werd ook een sclerotium gevonden (figuur 2). Beide vondsten, op 11 april en 6 mei 2024 leverden geen vruchtlichamen op; deze kunnen vooral aan het begin van de bloeitijd gevonden worden.

Aangetaste camellia-bloemen met karakteristieke bleke ring van schimmelweefsel rondom de bloembasis. Andelst, 11 april 2024. (Foto: N. Röling)

Cyclus

Een infectie begint als sporen vanuit het vruchtlichaam terecht komen op de kroonbladeren. De sporen kiemen en schimmeldraden groeien het celweefsel binnen. Deze vertakken zich en groeien uit tussen de cellen, maar dringen er niet in. 48 – 72 uur na infectie verschijnen bruine vlekken, eerst klein, dan groter en tenslotte kan de hele bloem bruin worden. 15-30 dagen na infectie worden sclerotia gevormd (figuur 2). Bij het afvallen van de bloem komen deze op de bodem terecht en overleven daar. In de periode dat de camellia in het volgende jaar weer in bloei komt (februari-april) worden bij voldoende vochtige omstandigheden vanuit de sclerotia, op de grond onder de camellia, vruchtlichamen gevormd en komen sporen vrij, waarmee de cyclus rond is. Sclerotia kunnen tenminste vijf jaar in de bodem overleven en meerdere jaren achtereenvolgende vruchtlichamen vormen.

Impact en bestrijding

Ciborinia camelliae vormt geen bedreiging voor inheemse soorten en brengt ook de plant zelf geen schade toe. Wel kan deze schimmel de populariteit van camellia's en daarmee de handel erin schade toebrengen. Er zijn geen chemische of biologische bestrijdingsmethoden, maar het verwijderen en afvoeren van bloemen en bloemresten helpt infectie en verspreiding tegen te gaan, doordat de cyclus onderbroken wordt. Indien bij export een controle op deze aantasting verplicht zou worden, zou dat kunnen helpen voorkomen dat besmette planten in het handelsverkeer komen.

Ziet u deze exoot op een camellia in Nederland, meld deze dan via de reguliere invoerkanalen [Waarneming.nl](https://www.waarneming.nl) of via exoten@mycologen.nl.